

Список використаних джерел:

1. Антонович, Є. А. (1995). *Педагогічне керівництво декоративно-прикладною діяльністю*. Київ.
2. Антонович, С. А., Захарчук-Чугай, Р. В., Станкевич, М. Є. (1999). *Декоративно-прикладне мистецтво*. Львів: Світ.
3. Гончаренко, С. У. (1997). *Український педагогічний словник*. Київ: Либідь.
4. Ейвас, Л. Ф. (2016). *З досвіду підготовки вчителя декоративно-прикладного мистецтва в Україні*. Кривий Ріг: Видавець ФО-П Чернявський Д.О.
5. Каленюк, О. М. (2005). *Дидактичні засади формування фахових знань у майбутніх учителів образотворчого мистецтва* (Автореф. дис. канд. пед. наук). Луцьк.
6. Манучарова, Н. Д. (1952). Декоративний розпис. *Декоративно-прикладне мистецтво Української РСР* (с. 159-161). Київ: Вид-во Акад. архіт. УРСР.
7. Марущак, О. В., Романенко, Т. М., & Шевченко, М. О. (2018). Декоративно-ужиткове мистецтво як елемент підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до естетичного виховання учнівської молоді. *Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій середньої школи: теорія, досвід, проблеми: зб. наук. праць*, (1), 204-207. ТОВ «Меркьюрі Поділля».
8. *Національна комплексна програма естетичного виховання* (2001). Київ: Міленіум.
9. Панченко, В. (1997). Естетика в сучасній культурі. *Мистецтво та освіта*, № 2.
10. *Філософський енциклопедичний словник* (2002). Київ: Абрис.
11. Якса, Н. В. (2008). *Професійна підготовка майбутніх вчителів: теорія і методика міжкультурної взаємодії*. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка.

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.76>

Валентина Нікітіна
м. Вінниця, Україна
e-mail: 53nika53nika@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ АНСАМБЛЕВОГО МУЗИКУВАННЯ УЧНІВ-ПІАНІСТІВ У МИСТЕЦЬКІЙ ШКОЛІ

Анотація. У статті розглядаються особливості формування виконавських компетентностей учнів мистецьких шкіл у процесі професійної фортепіанної підготовки. Обґрунтовано роль ансамблевого музикування як ефективного засобу розвитку музичних, технічних і комунікативних навичок. Визначено педагогічні умови та методи інтеграції ансамблевої гри у навчальний процес.

Ключові слова: виконавські компетентності, ансамблеве музикування, фортепіанна підготовка, мистецька освіта, музичне виховання.

Abstract. The article examines the features of the formation of performing competencies of students of art schools in the process of professional piano training. The role of ensemble music making as an effective means of developing musical, technical and communicative skills is substantiated. Pedagogical conditions and methods of integrating ensemble playing into the educational process are determined

Keywords: performance competencies, ensemble music making, piano training, art education, music education.

Ключовим показником фахової компетентності здобувачів мистецької школи є виконавська майстерність. Важливими компонентами процесу формування виконавської майстерності учнів музичного відділення є технічна майстерність, музичне мислення, емоційність виконання, здатність до сценічної взаємодії.

Актуальність досліджуваної проблеми полягає в активному вдосконаленні теорії та методики навчання здобувачів в класі фортепіано, впровадженні нових ефективних засобів педагогічного впливу на процес підготовки професійно націлених випускників мистецької школи. Однак, традиційна система фортепіанної підготовки здебільшого зорієнтована на індивідуальне навчання, що обмежує розвиток навичок колективної музичної діяльності. У зв'язку з цим актуальним є впровадження у навчальний процес ансамблевого музикування, як важливого елементу професійної підготовки піаністів.

Мета статті полягає у спробі обґрунтування ефективності інтеграції ансамблевого музикування у процес професійної фортепіанної підготовки як засобу формування виконавських компетентностей учнів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми формування виконавських компетентностей учнів мистецьких шкіл розглядалася у працях вітчизняних та зарубіжних педагогів і музикознавців. Дослідники підкреслюють значення комплексного підходу до музичної освіти, де поєднуються технічні, художні та комунікативні аспекти навчання (Ж.Клименко, Б.Милич, Н.Мозгальова, Т.Молчанова, О.Падалка, О.Рудницька, В.Тітов, О.Теплова, О. Щолокова та інші).

Особлива увага приділяється ансамблевому музикуванню як засобу розвитку слуху, ритмічного відчуття, здатності до взаємодії та інтерпретації музичного твору.

Першоджерела доводять, що важко переоцінити роль ансамблевого музикування у фаховій підготовці учня-піаніста. Ансамблеве музикування виступає важливим чинником розвитку виконавця, оскільки сприяє розвитку музичного слуху; формує відчуття ритму та темпу; розвиває навички взаємодії з іншими музикантами; стимулює відповідальність за спільний результат; підвищує мотивацію до навчання.

Під час ансамблевої гри учень вчиться слухати не лише себе, але й партнера, що є важливою складовою професійного становлення музиканта.

Видатний педагог Борис Милич відзначав, що «навчання ансамблевої гри активізує музичний розвиток учня, розширює сприйняття музичних образів, елементів музичної мови, засобів виконавської виразності» (Милич, 2024, с. 185).

За дослідженнями Тетяни Молчанової «інструментальний ансамбль відкриває великі можливості для розширення музичної ерудиції виконавців» (Молчанова, 2008, с.64).

Для ефективного впровадження ансамблевої гри у навчальний процес викладач (група викладачів) має створити педагогічні умови, які б забезпечили музично-виконавський розвиток учнів. Найдоцільнішими ми обрали наступні: систематичність занять (регулярне включення ансамблю в навчальний план); поступове ускладнення репертуару; урахування індивідуальних особливостей учнів; створення творчої атмосфери співпраці; використання різних форм ансамблю (дуети, тріо, акомпанемент, камерний ансамбль).

Обираючи методичні засади ансамблевої підготовки учнів, ми спиралися на авторитетний досвід піаністів-методистів. Так, за Т. Молчановою, слушно зауважити, що «на відміну від індивідуальності соліста, яка є його надбанням, творча індивідуальність ансамблю є результатом органічного синтезу двох або кількох індивідуальностей, що досягається усвідомленим самообмеженням виконавського «Я»» (Молчанова, 2008, с. 65).

У процесі ансамблевого музикування ми обрали за доцільні наступні методи навчання:

- метод слухового аналізу;
- колективне обговорення інтерпретації твору;
- імітаційні вправи;
- робота над балансом звучання;
- розвиток навичок читання з листа.

Такі методи посприяли комплексному розвитку учнів як виконавців.

О. Теплова зазначає, що «у методиці початкового музичного навчання велике місце відведено ансамблевій грі саме тому, що така форма музикування є демократичною і сприяє формуванню в дітей інтересу до музики, розвитку гармонічного слуху, збагачує учнів новим звучанням п'єс фортепіанного репертуару» і доводить у своїх дослідженнях, що «...читанню з листа фортепіанних ансамблів необхідно приділяти важливу увагу вже на початковому етапі навчання гри на фортепіано» (Теплова, 2011, с. 101).

Практичне значення ансамблевої гри є неоцінним з боку фахової підготовки учнів мистецької школи. Саме ансамблева діяльність готує учнів до реальної концертної практики, оскільки більшість професійних музикантів працюють у колективах. Вона також сприяє подоланню сценічного хвилювання, розвитку впевненості у власних силах, формуванню творчої самореалізації.

Отже, підсумовуючи вище зазначене, інтеграція ансамблевого музикування у процес фортепіанної підготовки на музичному відділенні

мистецької школи є ефективним засобом формування виконавських компетентностей учнів. Вона забезпечує всебічний розвиток музиканта, поєднуючи технічні, художні та комунікативні аспекти. Ансамблева гра сприяє підвищенню якості та результативності музичної освіти та підготовці учнів до професійної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Б.О. Милич. (2024). Фортепіанна педагогіка. Теоретичні основи курсу методики навчання гри на фортепіано. Вибрані методичні праці. Навчальний посібник. редактор-упорядник, перекладач, автор вступної статті Т.А. Омельченко. Київ- Ніжин: Видавець Лисенко М.М, 400.
2. Клименко Ж. (2006). Робота над основними навичками ансамблевого виконання. Луцьк:РВВ«Вежа»Волинського держ. ун-ту імені Лесі Українки. 16.
3. Молчанова Т. (2008). З історії ансамблевого музикування. Львів: Сполом, 159.
4. Теплова О. (2011). Методичні рекомендації щодо засвоєння нотного тексту у початковій музичній школі. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія.* 35, 101-97.

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.77>

Олена Теплова
м. Вінниця, Україна
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-8763-891X>
e-mail: teple1958@gmail.com

ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ МИСТЕЦЬКОЇ ШКОЛИ ГОТОВНОСТІ ДО ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ

Анотація. У статті розглядається проблема формування готовності учнів мистецьких шкіл до творчої самореалізації. Особливу увагу приділено педагогічному керівництву процесом підготовки здобувачів мистецької школи до творчої самореалізації у майбутній фаховій діяльності шляхом залучення їх до концертної активності як ефективного засобу розвитку творчого потенціалу, сценічної культури та впевненості учнів. Визначено педагогічні умови, що сприяють успішній реалізації такого процесу.

Ключові слова: готовність учнів до творчої самореалізації, мистецька школа, концертна активність, педагогічні умови, розвиток особистості.

Abstract. The article considers the problem of forming the readiness of art school students for creative self-realization. Particular attention is paid to pedagogical management of the process of preparing art school students for creative self-realization in future professional activities by involving them in concert activity as an effective means of developing creative potential, stage culture and confidence of students. Pedagogical conditions that contribute to the successful implementation of such a process are identified.

Keywords: student's readiness for creative self-realization, art school, concert activity, pedagogical conditions, personal development.

В умовах оновлення освітніх підходів особливої актуальності набуває питання формування готовності учнів до творчої самореалізації. Сучасна мистецька освіта спрямована не лише на формування технічних навичок, а й на розвиток творчої особистості, здатної до самовираження та самореалізації. Одним із найбільш ефективних засобів такого процесу є залучення учнів до активної концертної діяльності, яка створює реальні умови для практичного втілення набутих виконавських знань і вмінь.

Формування виконавської майстерності є актуальною проблемою музичної педагогіки. Ключовим показником професійної компетентності здобувачів музичного відділення є виконавська майстерність. Актуальність досліджуваної проблеми полягає в активному вдосконаленні теорії та методики навчання здобувачів в класі фортепіано, впровадженні нових ефективних засобів педагогічного впливу на процес підготовки професійно націлених випускників мистецької школи.

Мета статті полягає у спробі проаналізувати умови та ефективність педагогічного впливу на формування готовності учнів мистецької школи до творчої самореалізації.

Сучасна освіта дедалі більше орієнтується не лише на передачу знань, а й на розвиток особистості, її здатності до самовираження та самореалізації. Особливе місце у цьому процесі займають мистецькі школи, які створюють умови для формування творчого потенціалу учнів. Готовність до творчої самореалізації учня є важливою характеристикою особистості, що визначає її здатність виявляти, розвивати та застосовувати власні здібності у виконавських видах музичної діяльності. Питання мистецької освіти, розвиток творчих здібностей учнів, проблеми творчої самореалізації особистості досліджували такі науковці, як І. Зязюн, О. Ростовський, Г. Падалка, Л. Масол. У їхніх працях розкрито сутність творчості як важливої складової розвитку особистості. Дослідники підкреслюють значення практичної діяльності у формуванні виконавських умінь і творчої активності учнів.

Сучасні психолого-педагогічні дослідження розкривають різні аспекти мистецького розвитку й музично-виконавської підготовки молоді. Значення мистецтва в естетичному вихованні учнів різних вікових груп, принципові положення теорії здібностей, необхідних для музичного виховання, зокрема співвідношення біологічного і соціального у здібностях, їх структура, можливості й закономірності їх формування та розвитку розкриваються у дослідженнях І. Бека, Б. Бриліна, Д. Джоли, В. Зиська, О. Ковальова, Г. Костюка, В. Крутецького, Г. Курковського, Б. Милича, Н. Мозгальнової, О. Падалки, О. Рудницької, В. Тітова, О. Теплової, Г. Шевченко, А. Щербо, О. Щолокової та ін. Принципові положення теорії здібностей, необхідні для музичного навчання й виховання, досліджувались вітчизняними (Т.